

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Conradi Samvelis Schvzrfleischii Opera historica politica

Schurzfleisch, Konrad Samuel

Berolini, 1599 [i.e. 1699]

XLIV. Vvittekindus Magnus

urn:nbn:de:bsz:31-102564

XLIII. DE IUSTINIANO ORTHODOXO.

d. l. Quas criminationes confutare supersedeo, et insignem Cabasutii *ἀνιστορίας* profecto miror, et ad Patres Sorbonicos delego, qui cautius cordatusve in hoc argumento versantur. V. Edm. Richerius *hist. concil. cap. IX. n. 11. 12.* Neque hos scopulos evitavit maximus *Antiquarius Dion. Petavius* in *Rationario temporum lib. VII. cap. 5.* Nihil addo de *Arnoldo Corvino*, qui Iustinianum in religione sincerum et rectum, nec non Romanis Pontificibus addictum deditumque tradit et iactat, quorum alterum placitis concessisque Patrum Romanorum adversatur, alterum falsum confictumque est, idque nuper etiam doctissimus apud Salam Theologus, Io. Gvilielmus Baierus, gnaviter et recte demonstravit in *dissertatione singulari de falso iactata dignitate et potestate Romanorum Pontificum tempore Iustiniani magni Imperatoris.* Nam qui volebat enixe et sanciebat, ut Romae veteris et novae Antistites pari et aequo iure essent, et privilegia quoque eadem haberent, is noluit profiteri animum dignitati Pontificiae obnoxium et indulgentem, quin potius ab eo instituto alienum testatus est, et quantum in ipso fuit, ambitioni Pontificum repugnans omnino prohibere voluit, quo minus Romae sacer dominatus fundaretur et *μὴν ἔσται.* Hinc Theodorus Balsanon de Constantinopoli affirmat. *Ἐξαι τὰ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἰσχύα.*
in collect. Constit. eccles. tit. II. lib. I. et ibidem eruditissimus Iure consultus Carolus Annibal Fabrotus.

XLIV. VVITTEKINDVS
MAGNVS.

Magnum

Magnum semper VVittekindi nomen, ac non modo apud suos, sed etiam apud hostes gloriosum fuit. Fortitudo ingens, et admirabilis exemplo, iamdudum habuit pretium defensae libertatis. Fortuna quandoque diversa apparuit, et dispar instituto exitus.

§. II. Is gentis suae Dux, animo, imaginibus inclutus, et virtute militari quasi telo nixus ad tuendam Rempubicam Saxonum accessit. De indole nomen, (a) de animi dotibus egregia consulta, de prudentia res gestae testantur.

(a) Plures VVittekindi ante VVittekindum nostrum memorantur. Noster cognomento Magni a caeteris discernitur. Illos exhibet P. Albinus in libro amplissimae progeniei VVittekindeorum, cui titulum Stambuch praescripsit. Memin:rim vero hic, caute legendos esse novitios Scriptores. In aliis credulas notanda, in aliis maior diligentia optanda. De VVittekindo Svalenburgio nil assero. Dassenburgius ille quoque hic alienus est. De hoc vid. Helm. l. 2. cap. 7. Alius enim a nostro fuit. De quo prodidit quaedam Arnold. Lubecens. l. 2. cap. 27. Nec huius disquisitionis est VVedekindus Stumpenhusen, quem adfert Abb. Stad. A. 1167. Sed venio ad nomen. Hoc revera unum, scriptio diversa. In M. Chron. Belg. scribitur VVinthichindus. Apud auctorem vitae Kar. M. VVidoehindus. in A. Franc: ad ann. 778. VVidichindus: A. 785. VVittikind. Aliis VVittichindus: aliis VVedekint: Nonnullis VVittokint: multis VVidikind. Adoni Viennensi in Chronic. Vuitichingis et Vuitigingis: Adamo Bremens. H. E. l. 1. cap. 9. VViduchind. Autor scriptiois, quae ad oram extat, VViduerad expresit. Apud Marian. Scot. Cbr. lib. 3. art. 6. ad ann. 778. Vindibindus. Haud dubie errore quodam. Ego procul odio atque adulatione tradam. Origo nominis, et eius quidem nominis, quod olim ad ciendos Saxonum animos efficacissimum fuit, significanter iuxta et praeclare indicat sapientiae filium. Teutonicum verus esset Witte-Kind/ vel Witthet-Kind. Huc pertinent veterum commentationes ad vocabulum VVitta. De quo multa reperias apud intelligentes Teutonicae antiquitatis. Tantum hic moneo reperiri, qui commutatum VVittekindi nomen putent a Praesule illo, ut credunt, qui fonte sacro abluit, impositum. In his familiam ducit Siffridus Petrus. Sed ne unus Scriptor fiat pro Siffrido. Destituunt hominem monumenta, monumentorum fides.

§. III. Patria Saxo, (b) ditioe Angrivarius, (c) origine paterna VVernekinides, (d) Princeps inter Saxoniae Principes, (e) nominis indicio prudens, omine bellator, consiliis, exemplo maximus.

(b) Multae de hoc nomine lites. Ex solido decidit Reineccius. Post Reineccian alii. Multi etiam ante eum. Vetus sane Saxonum verbum. Saten/ vel Sassen. Hoc indigenarum, hoc Aboriginum nozione signandum. Argumento vox Holsatorum. Idem est Holsaten/ quod Holsgefessene. Sed vero extant, qui ducunt a Cattis. Mirum

vero, cur à Cattis. Nam quantum Catti ab Hassis, tantundem Catti a Saxonibus differunt. Qui Danorum Nordmannorumque fuisse posteros tradunt, fortasse ludunt. Explodendi, nisi ludant. Qui a cultello Sabs, aut telo seaxes, dictos putant, lapidi magis sunt, quam feris. Inter hos Georg. Hornius et Iohannes Troster Transylvanus extant. Ante hos VVidekindus Corbeiensis, Annal. lib. 1. Abb. Stad. ad A. 917. Nihil accuratius, qui a saxo, aut saxea natura derivant, ut Chr. Ifennacense, et quotquot hoc sequuntur. Nolim enim committere, ut decus nostrae genti concilietur inepto nominum lusu. Gloriam ex se habet. Ab ascitis nominibus non quaerit; non mutuatur. Quia inter inania habet hanc curam, quae prodiga melioris curae est.

(C) Vetus ditio: neque angusta, et valida viris. Incolae Angarii. Angrivarii alii: quibusdam Angri. In chronicis plerisque Angri. Recentioribus Engerni. Nomen planitiem campi designat. Hic vicus Engern, ubi sedes, tumulus, insignia quondam VVittekindi. Hodie nil praeter rudera reliquum. Celebrem ab eo titulum haec fuisse auct Nostro. Formula haec est. Comes Angriae et Dynasta (Dominus) Iburgi. Formulam tradit, Cyr. Spangenberg in Chron. Sax. Nec non Elias Reusnerus in Genealog. VVittekind. p. 12. praeterquam quod hic addit titulum Rugiae Principis. At non reperio, quid Saxonibus cum Slavibus, Angris item Westphalisque cum Rugis commune fuerit. Quamquam Andreas Angelus non dubitat in Chron. Holsat. p. 11. confirmare de Holsatis, eos VVittekindi maioribus posterisque subditos fuisse. De Iburgi origine tradit quaedam Siffridus Petrus. Sedes ibi ad nostrum usque tempora Praefuls Osnabrugensis. Arx Engerna hodie non colitur. Saltem vestigia supersunt. Atqui vero hic dispendium, an forma dictionis sit ex usu veteris aevi? An quadret ad antiquissimum Saxoniae statum? De quo videbo alibi, et ita videbo, ut nil VVittekindo, nil VVittekindeorum existimationi, iuribus, gloriae detrahatur. Hic inscius Patriae amor fuit haecenus, erit in posterum. De Castro Wittekindsburg ad ripam Visurgis sito vid. Chron. vetera, et Spangenh. ad an. 785. Nec poenitendae hic operae fuerit evolvere, quicquid non ita pridem insigni opera annotatum in Monumentis Paderbornensibus est. Caeterum de figura insignis Gentiliti, quod sumptum ab Angrivariis est, vid. P. Albinus Stammb. Utrum illud Wittekindi et Nofrates, qui ex Wittekindo per Dirgremum descendunt, Wethino-Misnici unquam usurpaverint, ingentis materia disceptationis est: vid. Albinus t. 1. p. 294. et 463. Speneras insign. famil. Saxon. p. 24. 25. Io. Iac. Chiffletius, alii complures. Unum, quod publicae interest rei, non omittendum. Amplius ille Angriae Ducatus concessit in potestatem Archi-Praefulis Coloniae. Sed quo titulo? Novum hoc argumentum, eoque alibi investigandum. Vellem accurate investigasset auctor personatus Mantissae p. 115. Ernestus Comes Mansfeldius gente perinde atque eruditione insignis, in Panegyrico Henrico Aucupi dicto p. 21. ab Saeculo X. repetit, et Brunonem Ostonis I. Funtrem primum fuisse tradit, qui Angriae Westphaliaeque ducatum coniunxerit cum Coloniae Praefulatu. Nolim accedere his partibus: quin putaverim, isthanc conianctionem de Lotbaringias non Angriae Ducatu intelligi oportere. Haesit atque ipse huius sententiae auctor, quum

non multo post recitat aliam opinionem, cuius summa est, quod Fridericus I. in ius acque dignitatem illius pro dimidia ducatus parte inauguravisset Philippum Comitem de Heynsberg, Chronica Colonienſia vocant Philippum de Caſtro Hemesberus oriundum. Eo vid. Monach. Nuſſ. Chron. p. 192. et Abb. Stadenſ. an. 1180. Conf. Crantz. Metrop. l. IV. pag. 97.

(d) Cyr. Spangenh. Chron. Sax. an. 786. P. Albinus Staſmb. Spen. Syllog. gen. hiſt. in famil. Wittekind. Qui aliis Werackin, multis Wernike, Chytraco Wernechin ſcriptus in Chron. Sax. cum latinae, tum vernaculae editionis. Addatur Tob. Tob. Weller. T. R. p. 157.

(e) Rectores Saxonum Primores olim dicebantur. Titulus huius nominis ex C. Vrſpergenſe et Gobelino, Scriptoribus bonis, depromptus. Vrſpergenſem, ut ſolet, ſequitur Abb. Stad. an. 777. Saepe Dynaſtae. Nec raro Satrapae: aliquando etiam potentes Regionis dici ſolitos, pro certo habeo. Quod ostendere eſt ex Beda, Niemio, Frodoardo, Rolevintio, Chron. Oſnabrug. et Mindenſi, quibus multum tribuo in hac cauſa. Dittmarus Merſeburgenſis, qui regis elogio ornat, corrigendus ex annalibus Franciſcis et Wittekindo Corbeiae Monacho eſt. Caeterum diviſi Saxones erant. Pars adepti Oſſphalorum ſive Orientalium nomen; Pars Weſtphali ſive Occidentales appellati. Alii Angrivarii memorantur. Saxones egreſſi trans mare huc non pertinent: regnum enim candiderunt, non rempublicam, quatenus a regno diſtinctam. Hinc ortum antiquius Saxoniae transmarinae nomen, idque hoc loco alienum, quia Angliam denotat. Redeamus ergo ad noſtros, qui non migrarunt in Britonum inſulam, ac patriis adeo finibus ſe continuerunt. Tres Principes Gentis audiunt apud Monachum Corbeienſem. Horum alii aliam Gentis partem moderati. Horum diverſae ſedes, diverſa quoque Reſpublica fuit. Suum quaeque ius imperandi pro ſe habuit. Nulla ab alia pependit. Sua ſingulis ſuprema poteſtas, ſuprema ſtatuendi facultas. Quamquam alia rogare aliam ſubinde et aſciſcere in foedus poterat, imperare tamen nunquam poterat. Imperii adminiſtratio non diſſimilis apparuit. Haec proceribus commiſſa. Eodem apud omnes inſtituto, eadem ferme iuris forma. Idem Procerum numerus apud Angrivarios, qui apud Oſſphalos et Weſtphalos. vid. poſt Witichind. Beda, Crantzius, aliique. Winckelmannus, neſcio an ſagaci coniectura, moris huius veſtigia ex Tacito deducit: Notit. Saxo-Weſtphal. p. 200. Apud ſingulos eorum tres Principes viguerunt. Nec pauciores admiſi, nec plures. Reſcerta de illis. De his eouſque, donec ordinariis Reipubl. regendae momentis ſtandum eſſet. Bello laeſiſſi praeter hos extraordinarium belli Praetorem designarunt. Hic forte electus, nec niſi tempore ingruentis publicae calamitatis. A populo, dubium, an Proceribus aequalibus. Hoc Meibomio in Vindictis Billinganis: Illud mihi videtur. Extra ordinem illud munus erat, et ceſſante belli cauſa quoque ceſſaturum. Vulgo Tetrarchas (quod Ciceronis, Saluſtii et Velleii ex Graecia mutuo ſumptum vocabulum eſt) nominant. Hoc quantum capio, vel ſeorſim numerant, vel ſummatim. Illo modo IVros, hoc XIIros ſignant. Sed id non perinde certum atque dictum. Dictum vero a multis.

Scriptum a Cyriaco Spangeb. Chr. Sax. an. 772. G. Fabricio, auctore Mantiffae ad Inst. Pacis, Georg. Christ. Stirnio, aliis. In hanc rem allegant Chron. Anbaldinum, quod haecenus non vidi. Plura tamen vidi, edita partim, partim non edita, in quibus nil tale reperi. De coetero extraordinarii illius Ducis administratio paulo liberior, et ut in schola loquuntur, absolutior erat, quam eorum, qui ordinarium gerebant magistratum. Praesentia tamen respectu temporis, ut auctor gravissimus est Wittekindus, et post hunc Crantzius in Sax. l. 2. p. 45. et Henricus Bunting. in Chr. Brunf. p. 27. Hos primores comparavit Albinus in aulaeae vet. Sax. cum Ephoris Spartanorum. Cum illo facie Fabricius, qui ferre aequavit Tribunis Romanorum. Id vero non ausim in solidum probare. Causas dicere malo, quam scribere. Qui eos cum Electoribus Imperii conferunt, digni sunt, cum quibus exoptuletur. Sed haec nemini non sunt obvia.

§. IV. Publice quoque egregius, nec minor privatus, eundem domi, quem militiae animum habuit. In praelio cautus, in castris promptus, sub pellibus nunquam timidus, nunquam otiosus. Patiens idem iuxtaque impiger, & quanto minus inter lautitias enutritus, tanto magis tolerans adversorum. Dignum Heroe Saxonico exemplum. Dignum, quod admirentur posterit, dignum, quod Saxones imitentur. Quid vero opus svadere? Me non svadente imitati sunt, (f) me non svadente imitabuntur.

(f) Dabo hic Fridericum strenuum, qui solus sustinuit nutantes res Sigismundi Imperatoris. V. T. VII. H. Aug. p. 405. et monumenta Oschaziensia; Albertum Animum, Principem Camillo excelsiorem, cuius res praecclare condidit Michael Boiermus, et versu scripsit Conradus Wimpina, ac praeter hunc Michael Barth Annaberg. l. 2. p. 40. et 41. Fridericum III cuius et industriam, et consilii solertiam approbarunt omnes, quum rationes repraesentaret concinnandae imperatoriae sanctionis, qua velut dominatus frater no tenerentur iuvenes Caroli V. spiritus: ap. Sleidan. l. 1. Comm. ad A. 1519. p. 15. et coll. Mauritium, qui unus Karolum V plus ultra tendentem stitit in cursu victoriarum, stitit in via dominationis. Eumque vindicavit adversus criminationes Iohannes Fridericus Brandt, Cornelius Crullius, aliique: Augustum, ingenii ac regendi artibus maximum, cui Ferdinandus I idem quod Parenti debuit, quemque in fratris loco habere non piguit Maximilianum II vid. Peccenstein in Wittik. profap. in Aug. Iohannem Georgium I Caesari fidum, quo ad fides et fortitudo aestimabantur: Dignumque, cui ille a septentrione heros Gustavus Adolphus dextram fidei religionisque ad ultima tuendae testem iungeret, imo quem iure iratum non multo post demereretur iterum Caesar, ac filium ab Augusta stirpe editis Pragae repraesentaret ut Patrem, ipse vero coleret denuo ut amicum, et appellaret suum.

§. V. Caeterum Wittekindus Dux et autor Saxonicae liberatis, vinci aliquando potuit, domari nunquam. Quippe vehemens et proposito insuper firmus, et tenacissimus aviti moris, fortunam, fortunae ictus omnes elusit. Nulla re magis irritatus, quam ob violata sacra suae gentis. (g)

(g) Egin-

(g) Eginhardus cap. 7. de vit. Carol. M. Vb. Emmius Histor. rer. Fris. Cyriacus Spangenh. An. 772. Chron. Thuring. et Merseburgense, a Merseburgo Westphaliae oppido appellatum. Inter exempla fanum Irmensulae, quo diruto, concitatus magis in hostens est. De eo vid. Regino Cbr. lib. 2. ad A. 772. Fanum id Eresburgi (aliter Merseburgi) positum, Reginoni Hermensaul appellatum. Addatur Lamb. Schafnaburg. ad ann. eund. Abb. Stadenf. ib. Aut. vid. Kar. M. p. 237.

§. V. Pater ei Wernekinus, (b) Princeps minime factiosus, et retinens pacis. Frater Bruno, similimus Patri, idemque creditus Augustissimorum Stirps Ottonum. (i) VVernekini ex fratre Adelhardo filius Albigo. (k) VVittekindo rebus secundis adversisque socius, & heros ut vultu, ita fide semper idem. Neque tacuerim de Hermanno fratre Albigonis. (l) Vterque ruentem propinqui fortunam fulcire ausi. Nusquam ignavi, et nitentes pro salute nostri. Quidvis etiam passuri potius, quam interciderere dignitatem suae gentis. His factum rebus est, ut manu, armis, consilio experirentur pro necessario, pro suis, pro seipsis. Omnium maxime eluxit industria Albigonis. Hic VVittekindum defendit, VVittekindus illum. Vterque utriusque fidus. Velle idem: nolle idem: causa eadem, nec opera dissimilis.

(h) De familia videas licet, ubi familiae originem teximus. Est tamen aliquid hic observatu dignum. Quod eo pertinet, ut sciamus, certissima eius capita sumi ab aevo Carolino. Ante hoc fuisse stirpem Wittekindi. Floruisse etiam. Sed defuisse, qui recenserent diligenter, qui seriem traderent accurate. Adeo dolendum, quaedam praesumi, alia colligi, pauca sciri ante Karolingicam aetatem. Sed fatum illud antiquorum seculorum fuit, ut aut exteri scriberent de Saxonibus, aut hostes. Ibi invidia, hic inscitia laudes gentis obscuratae. Illustrandae demum, si Saxones Saxonum res gestas tradidissent. Sed alio loco recitandum de hoc argumento est. Hic delibasse aliquid sufficit.

(i) Autor sententiae Agricola. Hunc Fabricius, Fabricium ex novitiis multi sequuntur. Praeter illos in eandem adducti sunt opinionem Cyr. Spangenh. Georg. Spalatinus, Dav. Chytraeus, Mart. Crusius, Christoph. Entzelius, Leonb. Crantzheimius et complures. Ab his dissentiunt Monachus Pirnensis, Irenicus, Brotusius, Crantzius, autor Chron. Veteris Brunsvicensis, Chron. Provinciale Misniae, Guttenberg, Beutherus, Elias Reusneus, ille vasti Stemmatum Wittikindei Conditor, qui Ottones Augustos a Brunone, non fratre, sed nepote Wittekindi M. deducunt. Interim videatur Genealogia Alberto Stad. inserta ad p. 115. quae ex probatissimis contexta autoribus est. Caeterum Wittekindi M. pronepos est Luitdolfus, qui vulgo Ludolfus, Pater Ducis Ottonis VVittekindi Abnepotis, Otto iterum Henrici aucupis, Henricus Aucups Ottonis M. Imp. Testatur hoc, Mon. Corbeiensis: addatur Sigebertus praeter eum multi. Luitdolfum autem per VValbertum Patrem et VVichbertum avum recta serie proficisci a VVittekindo, vel ex solo Abb. Stad. A. 917. constabit. Addatur Ernesti Comitum Mansfeldii Oratio panegyrica p. 4. Alios allegare supervacuum. Unum addere non piget, primum stirpis non VVittekindeae Ducem in Saxonia fuisse

Hermannum Billingum. Ub. Emnio Hermannus Billichius audit, hist. rer. Frif. l. VI. A. 1110. Rectius Billingus, sive Bullingus, Ducatu ab Ottone M. donatus. Ultimus Billingorum nomine Magnus, sine prole mascula defunctus. Abb. Stad. A. 1106. Conf. And. Severinus Velleius Not. ad Adamum Brem. H. E. l. IV. cap. II. Notat hic Spenerus, Ottonem M. de sua familia minus meritum bene, in Insignib. Saxon. sect. A. §. 7. Excusat id vero Meibomius in historia Bardevici. De quo alio loco iudicandum. Non satisfacit hic P. Lambecius, quum Saxoniae primum Ducem vindicat Billingium. Cum iam multo ante Saxonia habuerit Duces. Non attingo, quomodo ibi impingat in novos scopulos, et turbet rivus publici Iuris. L. 2. Rer. Hamburg. p. 4. Sed mitto Billingos. Revertor ad Vvitikindeos. Atque hic mirari subit novitios, qui tradunt, Henricum aucupem Regem, atque Ottones Imperatores minus vere a Wittekindo arcessi. In his numerandus auctor Not. Rer. Imp. Rom. Germ. p. 1. d. 20. p. 269. Vnicum illi praesidium in silentio Vvitikindi. Sed minime duraturum, cum in rebus ad historiam pertinentibus non facile, quod a silentio colligit, admittatur. Hoc minus, quod pro nobis stant annales, Chronici libri multi. Aliud scripsisset, si vel solum Fabricium Albinumque legisset. Ut nihil de antiquis commemorem. Nec movet nos, quod recentiores plerique multum dissident a nobis. Faciunt quippe contra alii nobiscum: inprimis ex recentioribus Philippus Iacobus Spenerus in Syllog. Geneal. Hist. sub tit. Familiae Wittikind. Saxon. Caeteroquin est non nemo occupatissimus animadversor originum Germanicarum, qui dubitare hic mavult, quam obstinatius negare. Qui cur ex eo, quod Detmarus de serie huius generis tacet, nil adversum nobis inferat, facile est intellectu. Saepe enim praetereunt historici quaedam, non quod negent, sed quia, ut se res dant, alio flectunt sylum. Adde hic de Crantio, non satis sibi constare, cum memorat, Henricum Aucupem primo omnium titulo Ducis Saxoniae praesuisse. Et tamen iam diu ante Henricum Saxoniae praesuerunt Duces hoc titulo, hoc iure, his insignibus. Nempe describere alios, oblivisci sui, perperam allegare quaedam, Crantio non rarum. Vnum cuperem Vvirechindum Corbei. legisset. Aliiter, opinor, scripsisset.

(k) Albigo, aliis Albigio, nonnullis Albio, multis Albion, Germanis Chorographis Adwig, vel Adeltwig. Quibusdam Abbion vel Addion signatus. Cyr. Spangenh. A. 785. Eius insigne extat apud P. Albinum Stamb. pag. 450. Ubbo Emmius, caetera probatus scriptor, et ut observo, optima Chronica secutus, Vvittekindi fratrem vocat. Minus vere, nec in hac parte excusandus, nisi figuram quaedam locutus.

(l) De exitu huius memorant varii. Caesus in octava Karoli M. adversus Saxones expeditione. Bouckholt locus stragis. In vetustissimis annalibus Botolz lego. Legunt tamen alii Bobhot. vid. Aut. vid. Kar. M. p. 244. Spangenh. Baucholtz reddit. Nec inscite. Genius hic Tiotismi cultioris est. Videatur is ad A. 779.

§. VII. Generis, quod in nostro se exulit, duo extiterunt munimenta, Vvittekindus II. & Vvichbertus: (m) Vna horum mater, Suatana celebratur, progenies Czechi. Hac altera Vvittekindi Magni uxor: altera, cui Eva nomen,

men, iam ante accepta est a Cimbris. Summam vero Pater operam posuit, ut filii redderent Patrem. Praecipuum sollicitudinis argumentum erat, disciplina. Bello iter ad gloriam ostensum. Materia virtutis sive in pulvere, sive ad palum crescebat. Hinc fingendis animis robur: Hinc firmandis corporibus grande adiumentum venit. Patri curae, filiis obsequii pretium insigne redditum fuit. Imitamini Principes. Enitimini, exemplum exprimitis exemplo. Si omnia ruant, hoc solo vitabitis ruinam. Stabitis invicti, stabunt Principatus, Florebis. Vos: florebut Vestri, florebut posteri Vestrorum.

(m) *Ambo honesta progenies Patris. Foedat Niemius hanc laudem. In ruborem dare Niemium quilibet potest. Genuit honeste filios VVittekindus. Genitos bello, patientiae, optimus in magna fortuna artibus assefecit. Spurium nullum habuit. Habuisse vero asserit Niemius. Sed nugatur, mentitur Niemius. Vel solus VVitechindus Corbeienfis sufficiat homini coarguendo. Uxores habuit duas. Prior Eva, Danicae stirpis. Huic Patrem vindicant Gormonem I. Si tamen vindicant recte. Alii destinant alium. Plurimis genitor Gottricus Gormonis, si probe tradunt, filius. Hic multis Gotfridus appellatur. Nonnulli Seifridi, cisi paulum in secltas, Sifridi nomine effertur. Autorem habemus Svaminum, qui ut alias Scriptores suae gentis, ita hic forte Albicium secutus est. De nominis varietate excipi assensu sententia potest. Caeteroquin suspectum, quod de Gormone I. traditum. Chron. Dan. An. 757. ex Saxone Grammatico, et Huitfeldio. Suspecta mihi Saxonis, et qui Saxonem hic colunt, fides. Rectissime Emmius, Frisiorum doctissimus, pronunciavit dudum, Saxonis Sialandici annales, praesertim de seculis illis priscis, Poesin magis, quam historiam sapere. A. C. 809. Id optarem quoque expendisset Petrus Lindeberg in comment. rer. memorab. ex biblioth. Ranzov. cum de monumento Frotonis differit. Quid de monumento Gormonis III. quod idem eodem libro exhibuit, sentiendum sit, promptum est iudicare eruditus. Parum ergo praesert certitudinis, quod promittitur de Regibus Danicis ante Gottricum. Ut vero sit mihi simile, Evam Gottrici Filiam fuisse. Evam scribimus in contextu operis. Alii Geram scribunt, ut Cyr. Spangenberg. Ant. Albizius, Henr. Buntingus, novitii complures. Sed scribant, nos aestimemus antiquissimum utriusque gentis decus, amicitiam a multis seculis cultam, necessitudinem matrimonii ab ultimis, quantum recordamur, temporibus innixam. Nempe iam olim Danis Saxones, Saxonibus Dani connubio iuncti. Repetitur novissime sancti foederis exemplum in Seren. Iohanne Georgio III. est. Posterior coniux Svataana (alibi Svaterana) Dux, ut tunc erat, Bohemiti filia. Huius et auspiciatum, et foecundum matrimonium fuit. Quod ex Eva genitum, praemature ereptum exitu est. Ex Svataana maior natu VVittekindus. Patris sui cognominis filius. Vulgo VVittekindus II. ut locus discrimini esset appellatus. Alter VVigbertus, alii VVigbrechtus, alii VVipprechtus. Idem eius nomen. Forma litterarum nominis saltem diversa. Vtrique uterque legitimus Patens. Origo omnium, vix caeteris exemplum, fortitudo supra fidem, matrimo-*

nium sanctum fuit. Honestus Pater, honesta mater, non nisi honestam procreare sobolem possunt. Qui negat, ut criminetur, improbus, qui nescit, et erubescere tamen Nicimianus ineptias audet, omnium ineptissimus debet censeri. Sed unum tacere hic nolum, Wigbrechtum Hasalae germanum fratrem, quem ex Eva suscepit, non esse confundendum cum Wigbrechto Wittekindi II. germano. Quod si ignores, facile nebulas offundet Chron. Brunsvic. Henr. Buntingi, p. 26. Propterea hoc distincte expedit Albizius in genealog. Ottonum.

§. IX. Libera quondam gens, liberi mores gentis viguerunt. Populus belli alumnus, propago populi Martia, Respublica popularis. (*) Procerum magis consilium valuit, quam imperium. Munus, quod gesserunt, legibus circumscriptum, potestas a populo, autoritas a bello fuit. Nullum ius hereditibus innixum. Praetura belli collata ad tempus. Res Imperii in concilio populi decisae. Regiminis firmamentum populi nutus, Procerum cum populo consensus. Hoc veteris Saxoniae ingenium erat. Caruit regibus antiquissimo illo aevo. Seqviori demum tempore auditum nomen regum, usurpata regia potestas. (o) Acciti a Saxonibus reges. (p) Nec reges modo, sed etiam Imperatores.

(n) Pugnans cum historia, quae ad hoc argumentum recensuit Siffrius Petrus praeter hunc Novitii quidam. Ille diplomata allegat manifestae falsitatis. Saxoniarum (vetustissimae illi) Dominos imponit praeter verum. Hereditarium in Saxones iam defendit contra annalium fidem. Wittekindum beneficiarium facit nullo veritatis argumento. Eundem funibus vinctum ad Carolum venisse, non memorat, sed fingit. Excussit iam olim sententiae vanitatem Emmius in Apolog. refut. et verit. asserti. Sed in proclivi est resellere sententiam Siffrii. Nobis assentiuntur omnes probi Scriptores. Diplomati Siffridaeo diplomata opponimus, sed quae sint sine nervo. Nova illa et plena commentis vitio ruunt suo. Nostra invicta sunt, et secunda adversus ruinam.

(o) Quae Tacitus in parte libertatis, liberorumque comitiarum, de Germanis etiam nos de Saxonibus affirmamus. De illis iam dudum Conringius, post hunc novitii, novissime Multzius c. 6. in diss. de libertate, ut inscripsit omnimoda exposuit. Nobis reddere scripto, quae scripta ab iis sunt, praeter instituti leges visum. Ut Saxonum eadem, quae coetrorum Germanorum, ita nec diversa Frisiorum, indoles fuit. Utrobique liberos gentis spiritus observo. De Frisiorum ingenio monumenta suppetunt multa. Res imperii omnes voluntate populi gestae Argumenta in comitiis, quae dicebantur, Vpsal. albomici, plenissima lucis, plenissima libertatis. Signavit ea Vbbo in Fris. descript. In Comitiis latae leges. Idem legibus, quod Comitiis inditum nomen. De his ex Vbbone monuit Conringius cap. 28. de Orig. Jur. Germ. De Saxonibus addere non vacat. Tantummodo meminere, cur Tacitus nil prodiderit de Saxonibus sub nomine Saxonum. Cum non multo post de iis recitaverit Ptolomaeus. Sacrarum enim illud Saxonumque nomen haud dubie Saxonum est. Aucta enim Sec. IV. nominis fama, aucta gentis gloria in immensum est. Interea

sufficiat Saxonas Tacito sub titulo Cheruscorum atque Angrivariorum, innotuisse. Videatur A. I. II. XI. XIII. et lib. de Mor, Germ. Nempe II. et III. Seculis respirarunt a bellis nostri Saxones, donec Sec. IV. sub nomine Saxonum negotium facefferent Romanis: sed haec et id genus alia diffuse persequimur in Historia Germanica MSpta.

(p) Palam est, Henricum Aucupem Saxonem, & prognatum Wittekindis Regem fuisse. De Rege hoc Albertus Abbas Stadenfis pronunciat hunc in modum. Natus est Ostoni filius nomine Henricus, qui primus libera potestate regnavit in Saxonia. ann. 917. Nec eo secius manifestum, Henrici posteros in fastigium Imperatorum subvectos. Vi recte scripserit, quisquis tandem nuper Gallice scripsit, Saxoniam Domum ab ultimo tempore augusti decoribus fundatam proVectamque esse, vid. suite de Europe Frvan- te, sub tit. SAXE.

§. IX. Respublica, reipublicae facies, regendi rationes ostensae. Habet posteritas, quod aestimet, habet quod miretur. Rector ibi populus, defensor populi Wittekindus, Dux fato monstratus, et a cladibus ad maiorem impetum surrecturus. Idem huic, quod populo, odium servitutis: idem amor libertatis. Vna meta, aut vincere, aut mori. (q) Heros, si non hostium semper, tamen fortunae domitor suae. Nunquam a se diversus. Idem victor, qui victus: excipere pericula et ferre paratus. Inter adversa constans, et firmus contra ambiguos eventus. Animus in dubiis maior, impetus vehementior post stragem notatus. Alii expectare pericula, ipse provocare maluit, nullo territus casu, nullo metu depressus. Audere, experiri pro suis, inferre hostibus gradum, irruere in obvios, perrumpere ordines militares, eximium fortitudinis apparuit monumentum. Demum permittere fati, exitum, constantiae iuxta et patientiae argumentum fuit. Huius complecti res gestas arduum multis, vix possibile aliis est visum. Mihi excusatio a conatu, votum pro viribus erit.

(q) Verba Legatorum Saxoniorum apud Wittichindum. Aliam, inquirunt, causam nullam Saxonibus esse scias, nisi vincere velle, aut certe vivere nolle. Huic maiorum virtuti, si quisquam, insitit Wittekindus, Dux suae gentis. Scriptores rer. Francic. et qui hos sequuntur, multo aliter, quam volumus, actiones Wittekindi interpretantur. Nunc fidem vellicant, nunc rerum novarum studium, nunc demique tyrannidem exprobrant, A. Fr. 778. 782. saepe toti genti imputant, quod alii uni Wittekindo an. 775. Conf. Ad. Bremens. l. i. cap. 9. Abb. Stad. an. 775. et 782. Nempe subsidium ab armis, ultio ab amore patriae profecta est. Diserte scribit Abb. Stad. Saxones non praedandi occasione, sed ulciscendi Francorum terras populosos esse: ann. 778. Et reperias nihilominus Scriptores, qui imbecillitati indulgent, nimis acuate odium odii paganae religionis. Sic frustra sunt, qui rebellionem exponunt, cum quis nititur contra dominatum, cum pertinacissime insistit suo iuri. Dandus religioni honor: nec tamen propter eam iustitiae illudendum.

§. X. Wittekindi initium felix, dignitas magna, nec peior progressus, exitus saltem, si divina spectes, felicissimus fuit. Carissima Duci libertas suorum: servitus subinde metuebatur. A tributis taedium, a vexationibus odium nascebatur. Exempla maiorum animo inhaerebant, (r) praesentia, oculis obversabantur. Spirabant bellicum Franci. Praetexebatur religio; (s) forte dominatio tegebatur. Factum his rebus est, ut qui olim colebant amici, (t) iam hostes in se grassarentur. Nempe fatale erat Saxonibus Carolingorum nomen. Nihilo mitius omni in Merovingis habuerunt. Auxilium offensa, beneficium odio quandoque repensatum.

(r) Sufficiat nominasse Theodoricum Regem. Hunc defenderant adversus Thuringos: Sed mox exiit Francus fidem, iamque conspirat cum Thuringis. Mox deliberat de Saxonibus opprimendis. Oppressisset, nisi Saxones rescissent dolum. vid. Monach. Corbei. Ann. 1. & ex eo Albin. Stamb. p. 38. Etiam liceat referre de Dagoberto. Quod in fide Theodorici, in huius mansuetudine desideramus. Prodent de eius in Saxones crudelitate VVern. Rolewinc in Fascic. temp. Sext. aet. et Sigebertus Gemblacensis ad ann. 630. Qui tamen paulo ante, quam vivis excederet, tributum Saxonibus remisit, ipsorumque auxilium accievit adversus Slavos, id. ad ann. 642. incusat tamen ex Annoimo Saxones Goldastus de reg. Boh. l. 2. cap. 2. p. 109. Nempe incusat non servatae fidei imo et ego incuso Francos non servatae moderationis: Non desunt causae nostrae subsidia firma: Sigebertus quoque incusat Dagobertum expilatarum Ecclesiarum, et mira quaedam, licet non sine superstitione, memorat de iis, quae acciderint post obitum huius regis, ad ann. 645. De Carolo Martello, qui sub titulo Praefecti regiam complexus potestatem est, memorant A. Fr. ann. 737. Hic vecligalem fecit gentem. Martellum sequitur Pipinus, et novum tributum imponit. A. F. 758. Acerbum hoc genti, et plane intolerandum. Propterea indignari, mox ulcisci, et excurrere in Francici regni fines, et praedas agere coepit. Scriptor vitae K. M. anonymus tacet hanc causam, dixisse contentus, Karolum in comitiis VVormatiensibus decrevisse Saxonibus bellum. Idem asserit Scriptor, qui condidit Francicos annales. A. 772. Caeteri annalium Scriptores eadem pene verba retinent. Retinet Monachus Prumiensis in Chr. A. 772. Abbas Stadenfis verbis saltem paulum mutatis reddit auctorem annalium Francicorum. De reliquis non attinet monere. Tantummodo Eginhardus, sanctior Karoli M. scriba (non gener) hanc sibi vindicat laudem. Is belli initium signat, causam exponit de vit. Karol. M. cap. 7. Eginhardum descripsit Adamus Bremensis H. E. l. 1. cap. 6.

(s) Gnatum DEO pignus, pietas: sancta nomina, religio, dignitas sacrorum. Valenz in toga, valenz in sago, momentumque habent apud defensuros. Invadendi titulum non praebent. Prohibent literae diviniore hunc abusum. Propagandi Imperii artes a prudentia, ius, iuris vitulus a iustitia deprimuntur. Est belli fas, pugnare adversus hostes. At quinam hostes? qui iniuriam inferunt. Hanc ulcisci gloriosum, propulsare, honestum. Religionis certe obsequio capeffere bellum, exuere fortunae gentes, iniustam.

iustum. Idem habes, quod iudices de bello Karolino. Praecipuam huius causam a Religione arcescit Eginhardus. Bellum, inquit, susceptum est, quia Saxones, sicut omnes fere Germaniam incolentes nationes, et natura feroces et cultui Daemonum dediti, nostraeque religioni contrarii, neque divina neque humana iura vel polluere, vel transgredi inhonestum arbitrabantur. Haftenus Eginhardus: totidem verba retinet Magister Adamus. Ferociam, miror, quod imputat. Isdem sane coloribus alii depingunt Francos, Rolevincius postulat crudelitatis. A multis aemulatio obiicitur. Sed fuerint feroces. Fuerunt autem, cum depellerent servitutem, cum assererent libertatem. Nil prodest causae Francorum. Belli certe iustitiae non sufficit. Percurrat, qui velit, capita Feciali iuris. Manifestum erit, quod diximus. De cultu Daemonum fateor grandem errorem, et recitatu foedum. Colligo hinc peccasse in Deum, quatenus natura cognitum, violasse partem iuris insiti, recessisse a praescripto religionis naturalis. Atqui vero hic pro Eginhardo argumentum, novus bello Carolino titulus? Imo titulus. Satis speciosus pro iustitia armorum. Si modo satis solitus et suscepturus tantae moli. Esto vero genti gentis causa permissum, vindicare publicum Dei contemptum, quatenus religioni naturali adversum. Negabunt Saxones, se contempsisse. Ut qui pro sacris suis tentare omnia, mortem oppetere ipsam non recusarint. Stat pro Saxonibus Adamus Bremensis, ante hunc VVittichindus Monachus. Qui per exprimit significanter affectum eorum erga sacra, dum veneratione veneratos scribit. Superstitiosa quidem devotio, sed non coniuncta cum contemptu Dei, multo minus cum iniuria Francorum. Si tamen statuerunt in Francos exempla poenarum, reddere ius iuri aut ut ipsi arbitrabantur, rependere iniuriae vicem, ac supplicia suppliciis ulcisci voluerunt. Nam quae apud Francos religionem, apud Saxones labem habebant: quae illis sacra, his profana videbantur. Documento sunt Fresones, vetus Saxonum populus, qui Bonifacium A. 754. non ob aliam causam peremerunt, quam quod praedicasset contra sacrum avitum, contra instituta maiorum. An. Fr. ad h. A. Ut non magnopere sit mirandum, cur VVittekindus dato ab antecessoribus exemplo grassatus sit in Francos, cur persecutionem, ut dicitur Bremensi l. x. c. 9. moverit in Christianos. Sed aliud contemptus documentum a rerum creaturarum cultu. Imo non contemptus, sed cognitionis, sed cultus Dei naturalis, licet plurimis erroribus intermixti. Argumento sunt tot numina, tot numinum nomina, tot templa apud antiquissimam hanc gentem. Vnum dolendum, quod recta non fuerint via ad cultum, quod veri Numinis investigationem suspenderit, quod rectae rationis inquisitioni obicem posuerint, quod fingere denique multa maluerint, quam indagare. Negligentiam sciscitandi inculso. At multum distat negligentia a contemptu. Ingemiscendi hic necessitas mihi, non Francis inferendi belli. Sicut vero id de religione naturali haftenus, ita de Christiana omnium constat evidentissime. Toto errant coelo, qui ad laedendas gentes, ad cienda bella, ad exuendos fortunis suis populos traditam putant. Re-Elusione in hanc rem iam olim pronuntiavit Caietanus. Verba Grotius habet. Quod temerasse divina humanaque iura recensuit, ad pacta fortean spectat. Sed quae pactorum

speranda fides est, cum mutua aemulatione rumpuntur? Cum exempla adsunt ab altera parte ruptorum? Cum augentur aemulationes, cum iniuriae cumulantur. Multa in recessu habent, quae hic prodidit VVittichindus. Saxones, inquit, variam fidem Francorum experti. Quod de sinibus conturbatis cum applausore Bremense l. x. H. E. c. 9. recitat, habet pondus. Nisi tamen haec Saxonum facta praesumptio cuidam iuri innitantur. Lis de consinibus erat. Ius Franci allegabant. Saxones non secus. Hoc nominis sebant caed. s. rapinae. Non a Saxonibus solis, sed, ut autor Eginhardus, vicisim. Qui legem ferret? Uterque populus liber erat. Arbitro utrinque delecto opus fuit, cum neuter invito alteri limitem ponere posset. Quae enim parvis potestas in parem? Sed forsasse hic latuit arcanum Francorum. Romulus sane nullos regno suo fines ponere voluit. Ut nunquam desisset materia bellandi. Callide satis, si satis iuste. Hoc certe est affectare causam belli, non habere. Multi haud secus suspicantur de Francia. Demum hic notari velim, differre quaestiones de bello Saxonibus inferendo, et de illato. Ibi Francorum ius, hic fides praebet materiam reprehensionis. Huc digitum intendunt Regino. 778. An. Fr. A. eod. et 782. 793. Vbi rebellandi consuetudo Saxonibus, tyrannus VVittekindo exprobratur. Eodemque pertinet, quid Abbas Stadensis imputat crudelitatem in Christianos, ut quibus vim, arma gladium intentasset, A. 788.

(t) Tempore Valentiniani Imperatoris copias, vires, consilia iunxerunt adversus Romanos. Richimeri aevo Franci auxilia summisserunt. Illi hic adversus Thuringos, hi illi adversus Gothos. Vnus fidem faciat VVittichindus. Saxones, inquit, summa pace quieverunt, societate Francorum atque amicitia usi. Sed ut omnia, ita amicitiae quoque mortales. Facessit saepe amor in odium, cum nulla ex amore utilitas, contra ex odio quaestus speratur. Prima odii, post odium disfidii causa aemulatio. Invidiebant Franci Saxonibus laudem bellicae virtutis. Ita metuebant potentiam, rati non profuturam in rem suam, tam potentibus amicis uti. Hinc Regi Theoderico a suis in os dictum, a Saxonibus olim ruinam Imperio Francorum imminere, ut qui indomiti essent, iuxtaque invicti. Hinc redacti in gratiam Thuringi, Saxones pro hostibus habiti. Hoc Theodericianae fidei gratitudinisque specimen fuit. VVittich. Ann. I. Laudat P. Aemilius suos Francos. Ego meos Saxonas. Hi apud Marcellinum Romanis formidabiles, apud Diaconum terribiles, Francorum ipsorummet sententia praestantes corpore et animo viri audiunt. Sententiae summam habet VVittichindus. Nil defuit genti in parte fortitudinis. Sola defuit pietas Christiana. Atqui haec suadenda, non armis incutienda erat. Invitare, obsesari, monere per Antistites, pulchrum et pius: Vim, minas, ferrum adhibere, illicitum erat et iniquum. Unum vel in transfugum accusat, non aliud causae Francorum praesidium quaerat. Quacrescere autem forte potuisset in capite denegati tributi. Quod superiori tempore impositum, nunc detrectasse Saxonas, non suspicaberis ex vano. Adeo obtendebant causam libertatis, quam vel vitas redimere iactura, pro glorioso habitum. Primo perniciose genti obstinatio.

Mox salutaris, ad ultimum orbi Christiano profutura in exemplum. Quam enim difficiles recipiendis Christi sacris, tam retinendis postea constantes fuerunt. Vencor coeleste arcanum, dum principium contempler et aestimo eventum.

§. XI. Res a suis repetenda principiis est. Annus agebatur supra septingentesimum primus et septuagesimus, initium amplificandi Francorum regni. Decefferat vita Karolomannus, Karoli, quem titulus magni illustravit, frater. Sic factum, quasi fati ducentibus, ut regni moles rediret ad unum, Karolo suppeteret materia crescendi. (u) Principio res domi ordinatae: tunc de exteris cogitatum. Regnandi auspiciam a pietate coeptum est. Inde propagandae ardor Religionis inflammavit Regem. (x) Habitaee consultationes sequenti anno, et Wormatia Comitii delecta. Deliberandi argumentum Saxonici mores sumebantur. Ordines, Purpuratiqve omnes, et populus universus, belli, quod Saxonibus destinabatur, consilium probant. Causa persuadendi non una. Erant, qui referrent, Saxones sociorum iure abustos. Alii causabantur, Christiani interesse exempli, ut fana extractaeqve ad foedos cultus arae diruantur. (y) Dirui autem non posse sine bello. Verrere hoc in Dei, Regisque honorem. Consilio respondit decretum. Mox sumpta arma sunt et in Saxones conversa.

(u) Abbas Stadensis scribit. Karolus ad capiendum ex integro Regnum intendens animum, in villam Corbanacum venit, an. 771. Haftenus regnum inter fratres divisum erat: Carolus Noviomii, Carolomannus Suevione regium insigne capis. Aut. vit. Kar. M. an. 768. Nunc sublato fratre, solus rerum potitur.

(x) Poeta Vetus ann. 775. Hinc statuit, requies illis ut nulla daretur: donec gentili ritu cultuqve relicto, Christicolae fierent, aut deleverentur in aevum. Nec potuit insulari hoc Abb. Stad. ann. 775. Si utriqve fides, immite Caroli consilium fuit, et certe pracludium Hispanici moris. Cuius in India documentum integrum gentium excidia praebent. vid. Bartholomaeus de las Casas, Episcopus Hispanus, in descript. Ind. Latine, et non ita pridem Germanice edit. Neqve hic ab uno alterove ad omnes, a Cambalis, de quibus est in Christoph. Columb. navig. cap. 87. et 88. Ed. Basil. ad universos Indos colligere licebat. Sed tam facile praeposterus ille ardor in saevitiam desinit, cum debuisse in comitatem. Nempe homo Carolus fuit. Asperum dictu, et nibilo mitius auditu, vel uno praclio immensam hominum multitudinem consumere. Consumsit autem Karolus prope Thietmelle et suvium Basam, alii Hasam scribunt. Vid. An. Fr. ann. 783. Aut. Vid. Karoli M. Spangenberg. ann. 783. Vestigia castrorum Karolinorum ad Hasam positum hodieqve a Westphalis nostris monstrantur: conf. Krantz. l. 2. Sax. p. 32. Vix conventum de pace erat, cum bellum restauratur, cum clades audiuntur, Saxonibus prius morituris, quam laturis iugum. Praeteribo severitatem saevitiae proximam, quam describit Abb. Stad. 782. Nec attingam iudicium illud Vebmicum, gravissimis assertum viris, P. Acimio, Wern. Rolevicio, Abb. Spanheimensi, Aeneas Sylvio, Job. Aventino, Alberto

Crantzio, Erdwino Erdmanno, Felici Fabri, scriptori annal. Svec. Davidi Chytraco, Bernhardo Furmerio, Vbboni Emmio, Henrico Meibomio, Joh. Iust. Winckelmanno, aliis multis. Quod si fuit, cruentum fuit et vixit manifestum, et iniustitiae aspersum labe. Nec nulla Wipponi causa, ut postularet crudelitatis in vita Conradi Salici p. 430. edit. Pistorianae. Sed dubitant de eius veritate non pauci. Primus, quod sciam, inter recentiores dubitavit Hermannus Conringius. Post eum novitii alii.

(y) Nempe Carolo duo curarum capita, constituere Imperium et propagare fidem, fidei autem praescriptione indicere bellum. Sive quod putaret foedus cultus Christiano Regi non tolerandos, sive quod sibi regnoque inde promitteret maiorem sanctitatem, sive quod augendae potentiae existimaret momentum, Saxones haecenus formidabiles, aut subucere Francis, aut, si subici non possint, coniungere cum suis, ut olim Romulus Sabinos coniunxerat cum Romanis. Autor consilii creditus Alcuinus, qui poene is apud Karolum, qui Aristoteles apud Alexandrum fuit.

§. XII. Iam obfirmaverat animum Karolus belli aleam tentaturus. Nec mora. Recta Saxoniam petit: copiae e vestigio sequuntur. (z) Primus in Castrum Eresburgum (aa) impetus factus. Fortuna pro Francis stetit. Saxonibus destructa Irmenfula, triste spectaculum fuit. Quid facerent Saxones? Pacis consilio belli calamitatem praeventunt. Annuit Francus, quasi cruentorum certaminum iam praefagus. Locus sarcindae tranquillitati ad Visurgim conditus. (bb) Veniunt Saxones, et datis obfidibus paciscuntur pacem. Sed fucus erat. Mox atrocius resurrexit bellum, cui gerendo datus Princeps VVittekindus, Heros sicut praepotentis auctoritatis inter suos, ita animi supra fidem.

(z) Wittekindi ductus diu Carolo obex, Francis omnibus in oculis fides. Ille suis ingeminare iniurias, aestimare acceptas clades, et exaggerare causam ultionis, verbo demum praecire et exemplo. Hinc propensa in eum populi voluntas, sequi, laudare institutum et ducendi exercitus eligere Imperatorem coepit. Spangenberg. Chron. Sax. an. 772. 777. 778. Propterea Scriptores Franci una omnes voce affirmant, Saxones svasu VVittekindi ad arma reversos. Hinc novus ille Saxoniae suae Arminius, turbator audit et tyrannus, cum revera liberator esset. Autor Ann. Fr. non erubescit nostro dicam scribere: scribit autem ad hunc modum. Saxones, Widichindo Tyranno annitente, Francorum terminos usque ad Rhenum ferro et igne devastant. Nempe olim Rhenus Christianae religionis in Germania limes erat. Iam penetrat ad Visurgim usque et Albim.

(aa) Eresburg tractu temporis Meresburg (hodie Stattberg) sive pudoris, seu religionis causa appellatum. De eo multa annotat Meibomius, et ex eo VVinkelmanus, et praecipue autor monumentorum Paterbornensium p. 60. et 61. Castrum in edita rupe excitatum, et situ atque arte, ut illa tempora ferebant, in Saxonia Cis-Veserana ad fluvium Dimelam, firmum, olim a Francis, nuper a Suedis bello tricemali occupatum. Vestigia, quibus ad Irmenfulae sacrum aditus patuit, frequenti litantium ingressu profusis attrita inveniunt, qui eo venient, qui videbunt. (bb)

(bb) *Ann. Franc. ann. 772. Qui Tacito et veteribus Visurgis, Teutonicis scriptoribus VVifara, ut Abb. Stad. A. eod. plerisque VVifora. Aut. VII. Kar. M. aliis VVifuracha, Ann. Fr. ann. 882. Multis VVesera pariter ac VVifara scribitur, ut Reginoni aliisque. Hinc notum apud terrae mensores nomen cis- et trans-Veseranorum civitatum, de quibus in historia Germanicarum rerum per differuimus exquisite. Eo pertinent cis- et trans-Albinac: in his excellit Hamburgum, celeberrima metropolis, Ad. Bremens. l. 2. H. E. cap. 8.*

§. XIII. Prout natura, sic studium erat Ducis. Ingenium militare, corpus (cc) validum et labori assuetum. Ausus subinde egregii, usus rerum bellicarum excellens. In acie instruenda prudens, in hoste aggrediendo cautus, in sustinendo constans apparuit. Si quid fecisset, cura, si expeditionem suscepisset, fortitudo perfecta est. Nonnunquam astu, interdum vi, semper manu valida utebatur. Ignavia in castris probrosa, in acie capitalis. Nec principes ipsi extra hanc fortem. Bertholdi (dd) seu culpa seu vitium morte vindicatum. Nil desideratum in VVittekindo. Dignitas, prudentia haec magnanimitate stabilita. Imagines exemplo, exemplum in virtute ostensum. Religio pertinaciter defensa, quamdiu de meliori non constabat. Quod Karolo de VVittekindi, id VVittekindo de Karoli sacris videbatur. Uterque hic quaerere asylum: sed dispar quaerentium causa, nec idem eventus. Tandem victrice Caroli Fortuna animus flexus, (ee) Occasio ex calamitate sumpta, calamitas ad aeterna gradus fuit. Nempe sic bona saepe in detrimentum, detrimenta contra vertunt in bonum.

(cc) *Corporis habitum ex imagine in sano Engerano posita colligunt, Cippus ibi visitur Herois. Versus recitat, D. Chytracus Chron. Sax. in Westph. Imaginem pingit Petrus Albinus in Chron. M. s. n. p. mib. 439. et Balhisar Mentzius in Syntagmate, ut vocat, Epitaph. ante praefat. explicat VVinkelmann. descript. Sax. VWestph. p. 159. Ex imagine in cippo incisa multi iam dudum Herois animum, gravitatem singularem aestimarunt.*

(dd) *Spangenberg ann. 772. Bertholdus hic unus primorum gentis memoratur.*

(ee) *Hoc rerum statu Saxonia coaluit cum Francis. Exitus tanti belli hic fuit. Vicenti Carolus Saxones, non ut servirent, sed ut iisdem legibus, pari cum Francis iure atque dignitate viverent. Ab hoc tempore summa utriusque gentis indicem officia viderunt. Ac vero in unam coivisse Rempublicam, testis est Eginhardus. Bellum, inquit, constat esse finitum, ut Francis adunati, unus cum eis populus essentur, de vit. Kar. M. cap. 7. Eginhardum, ut alibi solet, iterum hic exscribit Adamus Bremens. H. E. l. 1. c. 7. Contra quam id productum de Slavis est, qui subiecti Francis, non adunati dicuntur. Neque id solum de Slavis, populo non Germano, sed etiam de ipsis Germanis eventus comprobavit. Nominatim id constat de Veteribus Turingis, Boiis, et similibus, qui non sives, uti Saxones, sed meri subditi Francorum facti sunt, ut demonstravimus in historia Karoli M. Hinc si quid a Regibus gestum publice est, coram populo Francorum at-*

que

que Saxonum dicitur gestum. Diserte VVitichindus : qui olim socii erant et amici Francorum (erant autem Saxones) iam fratres, et quasi una gens ex Christiana fide facta est. Ann. I. Propterea idem in rebus Imperii ius suffragii, idem in Comitibus sedendi honos. Alibi VVitichindus. Omnia, inquit, populus Francorum atque Saxonum iam olim designatum Regem a Patre filium eius Oadonem elegit sibi in Principem. Similiter Abb. Stad. ann. 936. Otto Magnus eligitur ab omni populo Saxonum et Francorum. Et Saxones praeposit, forte non obscuro iam aemulationis utriusque gentis argumento. Vid. VVitichindus An. I. p. 16. Scilicet indomitus inter clades populus, et nullius obsequii servilis patiens : non superiori hostium virtute, sed sua tandem lassitudine, et surgente in ultionem Numine victus est. Eo spectant exempla pavoris Saxonibus divinitus incussi, apud Adonem edit. Basil. p. 210. Meliori loco fuerunt Franci, quibus aliquando aer tellusque militarunt, apud Buuting. in Chron. Brunf. pag. 27. Haustusque id ex scriptoribus antiquissimis rerum Francicar. quoniam id vix simile vero videatur ob omnes Castris Carolingicis vicinos. vid. Not. in monument. Paderbornens. p. 68. De caetero verum est, quod literis mandavit Balb. Mentzius Epitaph. VVitreb. l. i. VVittekindum cecidisse Carolo, sola Caroli mansuetudine allectum atque delinitum, nulla, nec adversa, fortuna fractum. Eassus ipse Carolus est, nullum sibi, nullum Franci laboriosius bellum fuisse. Annis duravit tribus et triginta. Eginb. c. l. Consentit Poeta anonymus de rebus gestis Car. M. Adamus Bremens. H. E. l. i. cap. XII. et l. i. cap. VII. Quoniam in codice Ranzoviano XXX. anni numero conciso, et quem vocant, rotundo expressi sunt. Ac illum sequitur Bangert. Not. in Helmholt. l. i. cap. III. Conf. Meibom. in VVitich. p. 44. P. Bertius rer. 2. Com. Germ. p. 239. et 303. numerat annos XXXV. Minus recte, cuiusmodi est, quod Rolandum Caroli sororis filium nulla nixus fide ibidem prodit. VVittekindus non amplius triginta annis interfuit. Hinc Monachus Corbei. VVittekindus, inquit, bellum potens gessit contra Magnum Carolum per triginta ferme annos. Septendecim expeditiones in Saxoniam susceptas memorat Spangenb. ab A. 772 usque ad A. 785. Septima et decima Wittekindi ad veras fidei cultum adducti exemplum habet. Nec idem tamen genti, qui Wittekindo, animus fuit. Illa enim exacto septennio ad arma et pristinam superstitionem rediit. Wittekindus constans permansit. Emmius. A. 758. 790.

§. XIV. Defesso bellis Carolo, pacem habuit VVittekindus. Misit vicissim legati et admissi. Karolus impune veniendi fidem dedit, ac datam obsidibus sancte confirmavit. Internuncius Amalwinus (ff) idemque sopiti disfidii, et reconciliatae iam gratiae testis. Accipitur comiter, et tractatur prolixè. Sancitur inter utrosque aeterna pax, et mutua fide firmatur. (gg) Populo quies ad recreandum ex continuo bello animum concessa. Ab eo tempore perseveravit in amicitia Karolus, in pace VVittekindus, Princeps re et nomine Magnus, et late propagatis familiis clarus, (bb) et Ducis contentus dignitate. Posteris regibus, imperii inaugurati utiles terrarum orbi Principes.

cipes. Quid utiles? Necessarii plane, et sustinendae rerum molis pares extiterunt.

(ff) Aliis scribitur Aluvinus. Scriptor Vitae Karol. M. Amaluvonem, Abbas Scandensis quendam Aulicorum vocat, an. 758. Abbatem, ut solet, sequitur Crantzius in Sax. l. 2. Vir enim fuit honoratus, nec inter proceres Caroli postremus. Autor Annal. Fr. refert, ad fidem Caroli venisse, id est, ut medii aevi indoles erat, fide publica a Carolo data. Regino affirmat, Wittekindum et Albionem sacramento firmatos, id est, promissa religione certos redditos, se dedisse in viam, et perrexisse ad Karolum. Vna obsides acceptos testatur Chron. l. 2. ad A. 785. Demum Karolum in pago Atiniaco (aliis Altiniaco) convenerunt. Praeter veteres vid. Vbb. Emmius rer. Fris. d. 785. et Apolog. p. 35. Turbat nonnihil et mutat Crantzius Sax. l. 2. cap. 23. A. eod. In eo quoad meminimus, omnes consentiunt, VVittekindum A. C. 785. Christi sacris initiatum. Hoc mihi indicium, VVittekindi reconciliationem, et sacrum adeo eius lavacrum quindecim annis antecessisse Imperii Karolini dignitatem. Disceptant hic acriter, quis Heroem tinxerit sacro fonte. Ludgerus, an Bonifacius, an Herimbertus? Patris lustrici officium a Karolo M. impletum. Hinc Crantzius in Saxon. Rex, inquit, susceptos in gratiam iussit baptizari, ipse suis manibus VVedekindum, honoris gratia sustollens. Revocato ex tenebris pro nigro album insigne additum a Karolo aiunt. Caeterum tot laboribus perfuncto, tandem explenda mortalitas fuit. Sepulchrum, cui exuviae illatae sunt, Engerao positum memorat Henricus Buntingus, et cum hoc multi. Alii Padcbornae tumulo conditam tradunt, ut Ioh. Tobias VVellerus.

(gg) Alius VVittekindi, ac multitudinis sensus. Ille civitati Francorum ascriptus, dignitate atque affinitate Francica amplissime auctus. Eo referri possunt Francici annales; Scriptor vitae Karoli M. Monachus Prumiensis, Monachus Benedictinus, Aimoinus, Sigebertus Gemblacensis, Abb. Stadenfis. Cum VVittekindo fuerunt potissimi Saxonicae Nobilitatis, inter hos Albion, primarius post VVittekindum, et Dux Trans Albianus, tum domestici ac gentiles eius ferme omnes. Haec (multitudo) postero tempore exiit fidem, armis ad vindicandam superstitionem resumptis. His rebus tandem acerba victoris severitas provocata est. Vbi notem in extremo, Karolum plurimos in Saxonia Episcopatus condidisse. Laudo pietatis opus. Prudentiam agnosco. Causa destinationis occulta, animi certe hic sensus erat, Religione magis Saxonum animos regi, quam armis. Vetus hoc regnandi instrumentum, et piissimis saepe principibus usitatum. Exilium quoque pulchro Coloniarum nomine velatum. Augenda Reipublicae praetextus, revera opprimendarum virium consilium fuit. Saxones in Galliam, Galli in Saxoniam traducti. Crantzius Sax. l. 2. cap. 22. Quod intelligo potissimum de Gallia Belgica Germaniae Regno innexa. Hinc Beatus Rhenanus in Germaniam secundam traductos asserit, l. 1. rer. Germ. p. 141.

(hh) Comites Oldenburgici ex stirpe VVittekindi. Hodierni Daniae Reges ex stirpe Oldenburgica descendunt. vid. Krantzius, Reineccius, Ioh. Velde, Winckelmannus,

in recensenda prosapia hac curiosi. Qui commentarios familiarum ediderunt, graviter nervos intendunt, ut confirment VVittekindum M. non solum Germaniae, sed etiam Galliae Italiaeque amplissimas ab se editas familias dedisse. Hic memoro 1. Saxonico-VVigbrechticam. 2. Saxonico-VVetbinensem seu Ditgremicam. De quibus nolim quenquam temere dubitare. 3. Capetinam, quae magnis in Gallia propagata auctibus est. Sed hoc praecipue in dubium vocant doctiores: exponuntque insuper civilem rationem, propter quam ea opinio invaluerit. V Vilhelmus Nangius Monachus ex edit. Pitboean. nugae, credo, agit, dum Capetinos arcescit a Karolingis. Sed multa sunt, quae alias in fide illius monachi desideramus. Franciscus Hottomannus in Francog. p. 240. approbare satagit Hugonem Capetum Ottonis I. Imp. ex Havide sorore nepotem esse. Henricus Buntingus in Chron. Brunsvic. p. 26. tradit, Hugonem magnum, unde Galliae regibus origo est, descendere ex VVitekindo. Addatur Chytracius p. 48. et cum hoc mul- ti. 4. Montisferratensem, quae in Italia crevit. 5. Allobrogicam, quae Sabaudiam de- conruit. Huc digitum intendit auctor Candiae, ut vocat angustatae p. 81. dum Sabau- dum vocat Saxonico Heroum sanguine satum. At recedit ab opinione hac, et una recedit a Lampadio suo Hermannus Conringius in notis ad eum p. 184. 6. Ringelbeimicam. Haud praeterierim hoc loco, Marchiones Brandenburgicos ex altera, quae Marchiae post Slavos praesuit, familia ortos, descendere ex posteritate VVittekindi. Quod a Georgio Sabino memoriae traditum pereleganter est. Conf. in vita eius Petrus Albinus. Simul observo, VVittikindeos surrexisse, inclinantibus iam factis res Francorum. Cau- sa in Francis, quorum in Franciam reditus non parum obsuit maioribus incrementis. In Ludovico IV. Arnolphi fatalis potentiae terminus fuit.

SIGHARDVS.

|
Dieterichus

Edelhardus.

VVERNEKINVS.

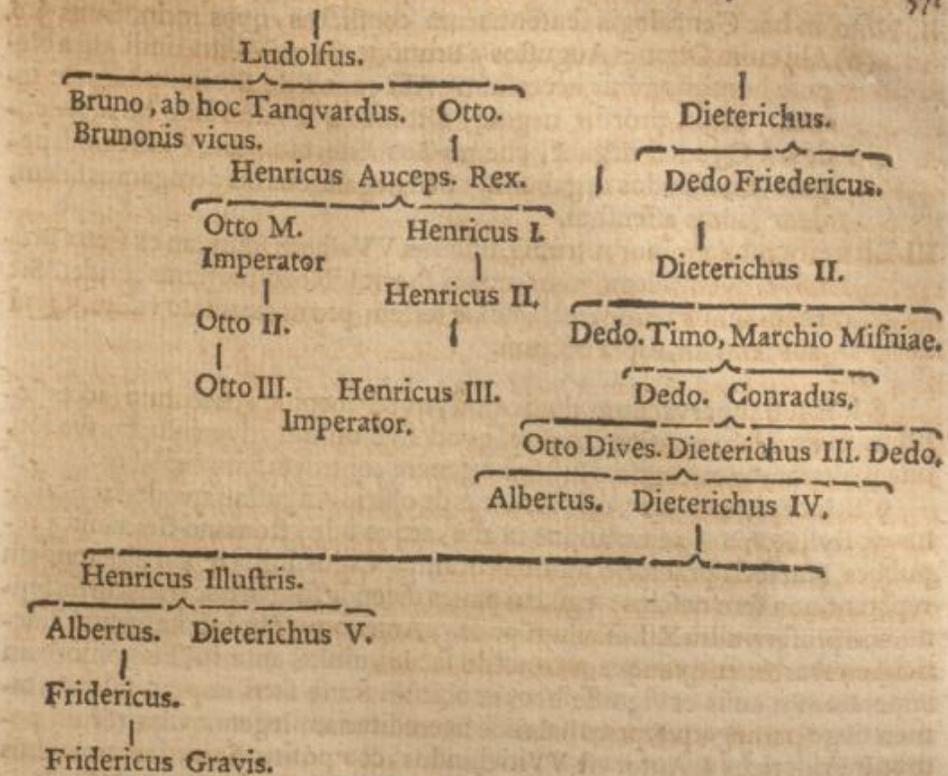
Albion. VVichbertus. Hermannus. Bruno. Hafala. VVITTEKINDVS M.

VVichbertus.

VVittekindus II.

VValbertus, Bruno. Fridericus. VVittekindus III. DITGREMVS.
qui caruit prole
mascula.|
Ditmarus.
|

Ludolfus.

—┬─ Fridericus Strenuus. VVilhelmus I. Balthasar. Ludovicus Episcopus Moguntinensis.

FRIDERICVS Bellicosus, a Sigismundo Imper. Septemvir creatus, Fridericus Pacificus. et postliminio reversus ad ius Saxonici Palatinatus. De Friderici matrimonio, et quod eius nomine ipsi obvenit, vid. VVolfgangus Moller. in orat. de vid. Bertold. princip. Henneb. in reliquis. conf. P. Bertius in comment. rer. Germ. l. 2. cap. 11.

FRIDERICVS II. Clemens Elector. Continuationem alius locus, aliud institutum poscit.

I. Observo, certissimum Historiae Genealogicae, quatenus continuam eamque indubitam seriem habentis, characterem hic sumi a VVittekindo M.

- II. Noto in hac Genealogia sententiarum conflictus, quos recitavimus §. 6.
 (h) Alii enim Ottones Augustos a Brunone, fratre VVittekindi, alii a Nepote huius nominis accersunt. Alii contra de Brunone Nepote tacent. Multi prorsus negant, Ottones a VVittekindo M. arcessendos. Quod si negant, etiam a Brunone, tanquam VVittekindi nepote, arcessendos negabunt. Sed negantibus his derogamus fidem, denegamus assensum.
- III. Lis vertit nihilo minor, utrum Ludolfus VValberti filius, an ex fratre Brunone, quem allegavimus, nepos fuerit? Nobis posterius arridet. Sic reddidimus familiam, familiae seriem, pro ut ex animo visum, Quid alii sentiant, supra dictum.

§. I. Haud supervacuum duxi, illud, quod coepi argumentum, accessionibus quibusdam consummare, et, quod sive utilitas, sive voluptas svadet, unam alteramve ex cognato historiae genere controversiam expedire.

§. II. Incepto convenit, uti videamus de officio Augustali, quod Marefcallatus, et styli Romani aemulatione in alia, atque adeo Romano Germanica republica, Praefecti praetorio munus vocant. Cuius initia quam alte quidam repetant, non sum nescius: ego, cui pauca dicenda sunt in hoc transcurso, sentio, non proferri ultra XII. seculum posse. Arcessoque illud ab auspiciis Friderici Aenobarbi; et quanquam concedo facile, multo ante in Teutonicorum imperatorum aulis et viguisse hoc, et obitum fuisse sacri imperii munus; tamen nego pernegoque, prius habuisse haereditariam legem, quam rerum potiretur Fridericus I. Autor est VVitichindus, compositis Saxoniae annalibus clarus, (l. 2.) Ottoni I. quatuor Duces fecisse officium ritus Augustalis. Episcopus Merseburgensis fide perinde ac iudicio sincerus, memoriae tradit, Ottone III. celebrante anniversarium resuscitati Christi sacrum, splendidissimo ministerio quatuor Principes esse functos. (l. 4. Conf. *Annal. Lanterbergian.*) Recenset Saxoniae Ducem, et suo exprimit nomine, affirmans, praefuisse eqvis, hoc est, munus Archimareschalli implevisse, sed pro illo tempore non tam perpetuo iure, quam iussu singulari Imperatoris, et, ut tunc aestimabant, argumento peculiaris beneficii ac favoris. Demum Aenobarbi aevo prosapiae additam hoc decus, et iusto ordine transmissum est ad successores. Ut nunc expeditum sit intelligere, quid fuerit, quod ab hoc primum tempore certae alicuius familiae principis AB OFFICHS Augustalibus memorentur. Scriptores aevi mediis OFFICIALES signant.

§. III. Erid, opinor, iterum documento est, fuisse usum ensis Marefcallici ante partam septemviri Augustalis dignitatem. Cum pro vero accipiant historiae nostrae periti omnes, seculo primum XIII, salutaribus Germaniae
 initis

initius coepisse definiri numero Principes, qui et nominarent et eligerent suis suffragiis imperatorem.

§. IV. Neque eo secius de Rutae insigni observare integrum est, sumfisse a principio Ascanios, et ab his transiisse ad VVittikindeos, veteres illarum terrarum, respectu quarum imperatoris Friderici auspicio concessum est, haeredes.

§. V. Ex quo apparet denuo, Rutae sertum usurpasse Saxoniae Duces nondum honore Septemvirum auctos. Vulgo Albertum, nos Bernhardum Alberti Vrsi filium, primo huius gentilitii insignis laude impertitum sec. XII. nominamus. Hinc Abbas Stadenfis: Bernhardus, inquit, Comes de Anhold suscepit Ducatum Saxoniae, An. 1180. Atqui eundem inaugurationis diplomata gestandi rutae insignis beneficio affectum confirmant. Assentiuntur Albertus Crantzius Sax. l. IX. cap. 19. Gregorius Fabricius de Elector. Sax. in Bernard. II. cum his Spalatinus, et novissime Spenerus in Syllog. p. 249. Sed discedunt plerique a nobis, et primordia gestati insignis repetunt ab Ottone Henrici Leonis nepote, alii a prioribus retro ducibus: utriq; praeter verum.

§. VI. Etiam reperiuntur hic, qui peraudacter scribant de Saxoniae Palatinatu, et quum non habeant, quos sequantur sententiae suae auctores, se qui tamen se fingant. Nec dubitant, neque in hac parte obnitimur, origines eius referre ad Carolingos. Namque isthoc munere et decori imperii, et necessitati serviebatur: nec obscura est nobis ratio, nec fugit rerum Teutonicarum gnaros, cuius summa eo valet, quod, quum Saxones in Francorum civitatem adscripti, servassent usum Saxonici iuris, nec Franci a Franco recessissent, duos adfisci oportuerit Palatinos, alterum in Orientali Francia, alterum in Saxoniam iuri dicundo praefuturum. Sed, si quando iure haereditatis tradi coeperit, quae aeras, appellabo sec. XII. et una appellabo Friderici L. largitionem. (ii)

(ii) *Sec. XII. Septemviratus Saxonicus aeterno iure Saxoniam Palatinatui innexus, usque consuetudine valuit, sec. XIV. firmatus est publica imperii lege.*

§. VII. Burggraviatus, qui dicitur, Magdeburgicus ab Ottonis I. aevo ad nostram usque memoriam hoc nomen atque dignitatem habuit. Prima eius monumenta servat Coenobium Gerundense: ad haereditatis leges multo serius redactum accepimus. Quippe seculo tertio decimo adulto a dynastis Schrapelanis delatus est ad Saxoniam Electores, duraturo ad omnes posteriores iure. Transactiones super eo nostro et superiori seculo initas reuicimus in aliud tempus.

§. IIX. Definam in VVittekindi, unde hoc opus crevit, posteris, (kk) qui omnium primi Saxoniam nostram urbibus excoluerunt, et repertis auri argentique fodinis aureum Saxoniam seculum reddiderunt. (ll)

(kk) *Hos neclit pulchre monumentum Misenense in templo S. Aerae sacro.*

(ll) *Ditmarus Merseb. Otto Frising. l. 6. cap. 24. Sigebertus ann. 968. et ex eo aut. M. Ch. Belg. pag. 79. Initia repetimus ab Ottone I. Errat hic Fabricius, qui ab Henrico Aucupe.*

§. IX. Excutiamus IIX. et IX. seculum, arces et castella forte pro captu seculi aedificata reperiemus, urbium a nostris conditarum nec vestigia animadvertemus. (mm) Eresburgum et Sigeburgum propugnaculorum forte speciem, non iustam urbium formam habuerunt. De Vuitberg, cuius Ado (nn) meminit, satis est, indicasse, multum ab Urbium, quas sive murus, sive vallum munit, mensura abfuisse. Ut non mediocriter impingant, qui VVitebergam a VVitekindo M. extructam asserunt. Nam de VVitbergo Adonis dici non potest a VVitekindo excitatum, quia fuit ante VVitekindum. Si nihilominus dicere pertendant, aedificasse VVitekindum, interpretabimur licentiam fingendi, quam historici in historicis misime omnium ferunt. (oo) Nos de caetero satis habeamus, monuisse, id muneris peregrisse VVitekindi posteros, praesertim Henricum Aucupem, et ipsius filios nepotesque Augustos, quos signat monumentum Misenense, et Tabulae, quas a seculo X. asservant nostri, sanctiores.

(mm) *A. Fr. passim.* (nn) *Ac. 727.*

(oo) *VVitekindus secul. X. Eresburg et VVerlaon in Urbibus numerat, Annal. l. p. 8. et 10. Abb. Stadens. ann. 971. Magdeburgum commemorat metropolim inter Albianas. Hamburgum enim sec. IX. ann. 810. Castellum, 833. civitas (non Vrbs) transalbina memoratur. De Vesperanis alibi dicitur.*

XLV. DE HENRICO LEONE.

Huntherus, cuius opus cum auctore confundit Baronius, cuiusque de patria multi perperam existimant, decepti titulo operis, Saxonis nomen et metri legibus, et historiae convenienter extulit, si non Graeca lectione, quae tunc Germanis ignota erat, Prologomaei, ubi et primo illud invenitur, et unde eius pronunciandi ratio indubitata desumitur, tamen imitatione Claudiani constare potuit, quippe ex quo aliquid huiusmodi expressisse videri potest, et consuetudo scriptores pro captu optimos, ornare voluisse utcunque has literas, novoque exemplo apud Germanos expolire. Quod cur anonymus Paderbornensis (4) non perinde fecerit, condonandum est simplicitati aevi Carolovingici, quo non pari studio industriaque in hac disciplina est defudatum, sciuntque Viri docti et intelligentes, Ludovicum Pium nimia pietatis affectatione a scriptoribus emendatissimis Romanorum sese revocasse ad similitudinem rudis atque